

За останні 20 років, за даними ООН, майже 1 млрд жителів Землі зазнали наслідків стихійних лих, близько 3 млн осіб загинули. Для збереження людських життів під час надзвичайних ситуацій (НС) необхідно провести комплекс заходів із медичного обслуговування постраждалих, що охоплює лікувально-евакуаційні, санітарно-гігієнічні, протиепідемічні заходи та заходи з медичного постачання. Все це має проводитись у максимально стислий термін та спеціальними, професійно підготовленими мобільними медичними формуваннями.

Мобільний госпіталь є медичною установою принципово нового типу, що може забезпечити достатній обсяг та комплекс медичної допо-

моги, діючи автономно протягом 30 діб, при цьому, постійно змінюючи напрями та спеціалізацію діяльності залежно від медико-тактичних обставин та етапу роботи з подолання медико-санітарних наслідків НС.

НАВИЧКИ ПРАЦІВНИКА МЕДИЧНОГО ГОСПІТАЛЮ

Медичному персоналу, який надає медичну допомогу постраждалим унаслідок НС, потрібні не тільки відповідна медична кваліфікація і знання принципів медичного сортування, а й висока функціональна готовність, організаційні здібності, відповідальність, знання низки правових норм, уміння працювати в колективі та неабияка особиста мужність.

Ефективність надання медичної

допомоги постраждалим у НС багато в чому залежить від злагодженості роботи лікарсько-сестринських бригад. Досвід роботи багатoproфільного мобільного госпіталю ДСНС України під час ліквідації медико-санітарних наслідків НС як в Україні, так і за її межами, дозволив сформулювати головні вимоги до медичного персоналу та принципи його діяльності, зокрема:

- комплектування персоналу фахівцями високої професійної кваліфікації та ерудиції;
- психологічна стійкість, постійна готовність лікарів і медичних сестер до виконання функціональних обов'язків;
- знання принципів сучасного медичного сортування;

– психологічна сумісність медичного персоналу, а також підвищення вимог до психічного і фізичного стану персоналу.

Лікарсько-сестринські бригади мають складатися з однодумців, у яких є досвід спільної роботи, знають сильні й слабкі сторони один одного та вміють знаходити між собою спільну мову.

Суворе дотримання субординації, чітке виконання кожним членом персоналу своїх посадових обов'язків і злагоджена праця можливі лише тоді, коли вони гармонують із загальною доброзичливою атмосферою, готовністю прийти на допомогу, підстрахувати колегу. Тому, комплектуючи мобільний госпіталь кадровим персоналом, обов'язково повинні враховуватись особисті якості й психологічна сумісність співробітників лікарсько-сестринських бригад.

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ МОБІЛЬНОГО ГОСПІТАЛЮ

Однією з особливостей роботи мобільного госпіталю в умовах НС є великий потік постраждалих і дефіцит часу, який виділено для їх обстеження, надання невідкладної допомоги, визначення тактики подальшого лікування.

Проте тактика лікування під час НС повинна бути стандартизованою й визначатися загальними принципами надання медичної допомоги на етапах медичної евакуації великої кількості постраждалого населення. Аналіз помилок і обговорення оптимальної тактики повинні проводитися тільки у вільний час після того, як необхідну допомогу постраждалим уже надано.

До того ж треба поважати волю постраждалого, який повинен, зазвичай, дати згоду на проведення лікувальної маніпуляції, однак, якщо гаяння часу або відмова від будь-якої дії загрожує життю хворого, який перебуває в несвідомому стані, лікар має право самостійно прийняти відповідне рішення, взявши на себе всю відповідальність за проведене лікування.

Працюючи в умовах НС, зокрема,

воєнного характеру, медичні працівники повинні завжди пам'ятати про те, що «медична допомога надається без розрізнення за будь-якими ознаками, окрім медичних» (згідно з Женевськими конвенціями (1949) та Додатковими протоколами до них (1977)). Неприпустимо розрізняти тих, хто потребує медичної допомоги, за расою, політичними поглядами, віросповіданням, національністю тощо.

Медична допомога надається без розрізнення за будь-якими ознаками, окрім медичних

МОБІЛЬНИЙ ГОСПІТАЛЬ ДСНС УКРАЇНИ

Мобільний госпіталь ДСНС України створено 1997 року як структурний багатопрофільний медичний підрозділ Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи для надання медичної допомоги постраждалим у зонах НС.

Госпіталь призначено для надання кваліфікованої та багатьох видів спеціалізованої медичної допомоги постраждалому населенню та рятувальникам у зонах НС техногенного та природного характеру:

- у місцях, де зруйнована інфраструктура медичних закладів;
- у важкодоступних місцях, де виникли НС;
- у всіх випадках ізольованого стану (інфекційний госпіталь);

– для підсилення медичного закладу, що бере участь у ліквідації наслідків НС.

Мобільний госпіталь виконує такі завдання:

- приймання і медичне сортування постраждалих (уражених) унаслідок НС;
- надання першої лікарської та кваліфікованої медичної допомоги;
- тимчасове розміщення та лікування хворих;

– тимчасова ізоляція інфекційних хворих;

– підготовка постраждалих (хворих) до евакуації (у разі необхідності та можливості) у медичні заклади відповідно до профілю патології.

ОСОБЛИВОСТІ МОБІЛЬНОГО ГОСПІТАЛЮ

– доставка мобільного госпіталю до місця розгортання будь-яким видом транспорту;

– час розгортання мобільного госпіталю до початку прийому постраждалих – 1 година;

– цілодобовий прийом постраждалих протягом усього часу роботи мобільного госпіталю;

– робота медичного персоналу черговими змінами;

– організація медичної евакуації;

– відповідне матеріально-технічне забезпечення.

у Закарпатській області
під час катастрофічної повені

у Республіці Туреччина
під час землетрусу

у Республіці Індія під
час землетрусу

участь у медичному забезпеченні
заходів, пов'язаних із візитом
Папи Римського до м. Києва

в Ісламській Республіці Іран
під час землетрусу

в Ісламській Республіці
Пакистан під час
катастрофічного землетрусу

Залучався до міжнародних навчань «Раф енд Реді», «Сі-бриз», «Joint Assistance», спільних навчань ДСНС України та НАТО із запобігання та ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій UKRAINE-2015, спільних навчань «Київське море-2017»

Особливість комплектування мобільного госпіталю полягає в тому, що основну частину персоналу складають фахівці ДЗ «Український науково-практичний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф МОЗ України», Національної медичної академії післядипломної освіти імені П. Л. Шупика, а також провідні фахівці інших наукових медичних і лікувальних закладів України.

За весь період роботи мобільного госпіталю було надано медичну допомогу понад 24 тис. постраждалих, з яких майже 3 тис. лікувалися стаціонарно. Понад 20 % від загальної кількості постраждалих склали діти до 14 років.

Важливою компонентою роботи госпіталю є співпраця в регіонах надзвичайних ситуацій зі службами медичного захисту інших країн, зокрема членами НАТО. Наприклад, в Ірані український госпіталь був голов-

ним лікувальним закладом постраждалого регіону та працював в єдиному комплексі з госпіталем США, а також довів повну конкурентноздатність структури та функцій із госпіта-

доставлений мобільний госпіталь і дислокований у м. Кьорфез, яке найбільш постраждало від землетрусу. В день прибуття госпіталь розгорнувся у нічний час за 45 хв

Повне кадрове комплектування мобільного госпіталю становить 152 штатні одиниці. Залежно від конкретних завдань і умов їх виконання госпіталь може діяти з чисельністю штату від 52 до 152 осіб

лями країн НАТО, що залучаються для проведення гуманітарних акцій.

ПРИКЛАД З ІСТОРІЇ

У Туреччині 1999 року стався землетрус силою 9–10 балів. Епіцентр землетрусу знаходився біля промислового міста Ізміт, що за 80 км від м. Стамбула.

За 5 днів до Туреччини був

і медичний персонал розпочав надавати невідкладну медичну допомогу постраждалому населенню. Мобільний госпіталь працював у автономному режимі, оскільки електро-, водопостачання та каналізаційна мережі були зруйновані. Робота госпіталю тривала цілодобово протягом 24 діб за місцем постійної дислокації (м. Кьорфез). Крім

МОЖЛИВОСТІ МОБІЛЬНОГО ГОСПІТАЛЮ У ЦИФРАХ

400

постраждалим надати кваліфіковану медичну допомогу протягом доби

200

нетранспортабельним хворим забезпечити госпіталізацію, додатково розгорнувши наметове містечко

40

нетранспортабельним хворим забезпечити госпіталізацію

потрібна лише 1 година для розгортання та приймання перших постраждалих в осередку ураження

цього, медичні працівники госпіталю виїжджали на місця аварій, ДТП та інших НС.

У складі госпіталю працювали 32 висококваліфіковані медичні фахівці (17 – лікарів, 15 – медичних сестер), які надали кваліфіковану медичну допомогу 5432, інтенсивне реанімаційне лікування – 1147, оперативне втручання – 35 хворим та постраждалим.

На честь фахівців мобільного госпіталю, які працювали в Туреччині після катастрофічного землетрусу 1999 року, один із центральних проспектів заново відбудованого міста Кьорфез має назву «проспект України».

У зовнішньополітичному аспекті робота госпіталю значно сприяла створенню позитивного іміджу України, особливо в таких геополітично важливих країнах, як Індія та Іран, а також зміцненню українсько-пакистанських зв'язків.

Аналіз досвіду подолання медико-санітарних наслідків НС довів прямий зв'язок рівня забезпечення медичного персоналу мобільного госпіталю необхідним медичним майном та якістю надання допомоги постраждалим за швидкоплинних умов НС.

Методи організації роботи госпіталю та надання кваліфікованої медичної допомоги його фахівця-

ми в екстремальних умовах завжди викликали неабиякий інтерес представників різних країн світу. За період роботи Мобільного госпіталю його відвідали консул України та військовий аташе в Ісламській Республіці

заходи з нагоди святкування 20-ої річниці з дня створення Мобільного госпіталю ДСНС України за участі директора Департаменту персоналу ДСНС О. В. Доценка. Серед запрошених були співробітники ДЗ «Український

Характерна особливість мобільного госпіталю – готовність прийняти перших постраждалих уже за одну годину після прибуття на місце подій

Іран, спікер парламенту Ісламської Республіки Іран Меді Каруб, голова Ради національної безпеки Ісламської Республіки Іран Алі Рогані, заступник міністра закордонних справ Ісламської Республіки Іран Амін Заде, Верховний Уповноважений Євросоюзу з питань зовнішньої політики та безпеки Хав'єр Солана, духовні лідери Ірану і Кувейту, а також представники політичних та громадських організацій Ісламської Республіки Іран. Ці посадові особи високо оцінили роботу фахівців госпіталю, висловили глибоку подяку за якісне надання медичної допомоги хворим і постраждалим.

За особистої підтримки Голови ДСНС України М. О. Чечоткіна 11 січня поточного року в Інституті державного управління у сфері цивільного захисту відбулися урочисті

науково-практичний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф МОЗ України» та ДП «Мобільний рятувальний центр ДСНС України». З нагоди річниці створення мобільного госпіталю директором Департаменту персоналу ДСНС О. В. Доценком було проголошено вітальне слово Голови ДСНС України та вручено заохочувальні відзнаки Служби.

Усвідомлюючи свою безпосередню причетність до створення та організації роботи Мобільного госпіталю, мені надзвичайно приємно було зустрітися з колективом професіоналів, тих, хто в долонях тримає життя.

Петро ВОЛЯНСЬКИЙ,
д-р наук держ. упр., доцент,
Інститут державного управління
у сфері цивільного захисту,
Заслужений лікар України